

Dokedy bude Slovensko na dne informačnej priepasti?

V portugalskom Lisabone sa 19. – 21. septembra 2007 uskutočnila už štvrtá európska ministerská e-government konferencia (www.egov2007.gov.pt). Opäť bez jedinej slovenskej aktívnej prezentácie, opäť bez jediného slovenského e-government projektu hodnoteného v European eGovernment Awards. Kým Európa akceleruje a ponúka občanom stovky on-line služieb, Slovensko stále stojí na mieste.

KROKY NOVEJ VLÁDY

Po nástupe novej vlády v lete minulého roka sa mohlo zdať, že informatizácia bude konečne zásadnou politickou prioritou. Zdanie však, ako sa doteraz zdá, opäť klamalo... Čo vlastne zatiaľ, za rok a pol, nová vládna garnitúra v tejto oblasti dokázala?

Prvým krokom bolo zvýšenie alokácie pre Operačný program Informatizácia spoločnosti (OP IS) z 850 na 993 miliónov eur. Samozrejme, za túto finančnú úpravu môžeme za zainteresovaných politikov iba pochváliť, netreba mať však plané očakávania. S kofinancovaním pôjde o vyše 1,2 miliardy eur a „minút“ tento objem nebude jednoduché. Podobné operačné programy sa v iných krajinách EÚ podarilo využiť na 55 – 70 percent, a to pri priaznivejšom nastavení priorit. Kým na Slovensku by malo byť 80 percent prostriedkov OP IS investovaných do aplikácií pre elektronické služby verejnej správy (e-government), v iných krajinách bol najväčší objem investovaný do IT infraštruktúry, spravidla predstavovanej optickými sieťami a inou komunikačnou infraštruktúrou.

Druhý krok nadviazal na prvý – začal sa kompetenčný boj o tieto europeniaze. Sekcia informatizácie spoločnosti sa novelou kompetenčného zákona presunula vo februári z MDPT SR na MF SR. Riadiacim orgánom

OP IS sa stal Úrad vlády SR, ten bude sledovať aj IS ako horizontálnu prioritu pre roky 2007 – 2013. MF SR ako sprostredkovateľský orgán by sa malo venovať implementácii OP IS. Rozloženie kompetencií je jednoznačne viac ako nešťastné, napriek tomu, že všetky posty ovláda jedna, vo vláde najsilnejšia politická strana – Smer-SD. Ak to bude fungovať, vieme, koho chváliť. Ak nie...

Na tretí krok sme čakali dlho. Rok po nástupe vláda vymenovala svojho splnomocnenca pre informačnú spoločnosť Pavla Tariņu. Ten nastúpil do vlaku informatizácie, ktorý už pol roka rozbiehali ľudia z MF SR. V jeho „vozni“ na ÚV SR na Námestí slobody sedia traja ľudia „delimitovaní“ z MDPT SR, o komplikovaných kompetenciách som písal vyššie. Ostáva iba veriť, že všetky vozne tohto „informatizačného vláčika Smer-SD“ pôjdu jedným smerom, a najmä dopredu...

KOPEC DOKUMENTOV

Prešiel rok a pol, OP IS je schválený, pripravujú sa nadväzujúce dokumenty, napríklad Programový a Interný manuál OP IS, komunikačná stratégia či príručka pre konečných prijímateľov pomoci. Nová vláda, tak ako mnohé predtým, pripravuje aj svoje strategické dokumenty – Stratégiu informatizácie verejnej správy a následne Národnú koncepciu

Rozvoj e-governmentu, teda elektronických služieb verejnej správy, je jedným z najvýraznejších ukazovateľov budovania informačnej spoločnosti. A tá je zasa jedným z nevyhnutných predpokladov na ceste ku znalostnej spoločnosti. Pozícia Slovenskej republiky je už dlhé roky jednoznačná – čo sa týka zavádzania elektronických služieb, stále sme na chvoste krajín Európskej únie.

informatizácie verejnej správy. Samotná Stratégia IVS je skôr marketingovým či osvetovým dokumentom určeným pre širšiu verejnosť. Jej hlavným cieľom je „vybudovanie modernej verejnej správy, s ktorou budú občania spokojní, ktorá bude spĺňať svoje úlohy efektívne, transparentne a minimálne zataží verejnosť“. Podľa MF SR bude v rokoch 2008 – 2013 na tieto ciele k dispozícii cca 50 – 70 mld. Sk. K návrhu Stratégie IVS bolo v medzirezortnom pripomienkovom konaní tradične podaných niekoľko desiatok zásadných pripomienok. Ostáva iba veriť, že následné rokovania s rezortmi nebudú trvať niekoľko mesiacov ako to bolo nedávno v prípade zákona o informačných systémoch verejnej správy. V konečnom dôsledku by to mohlo negatívne ohroziť aj skoré čerpanie prostriedkov z OP IS.

Národná koncepcia IVS je už detailnejší a odbornejší dokument, ktorého hlavným cieľom je „stanoviť integrovanú architektúru informačných systémov verejnej správy a navrhnúť koncepciu ich budovania tak, aby na základe dodržiavania štandardov boli informačné systémy nezávislé na technologických platformách, aby bola zabezpečená bezproblémová interoperabilita a bolo tak možné jednoducho prepojiť a flexibilne meniť IS popri zmenách procesov“. Ciele sú to veru pekné a ambiciózne. Pamätníci slovenskej informatizácie si iste spomenú, že podobných dokumentov sme tu už mali viacero, iba akosi bol problém s plnením uznesení...

PREDPOKLADY IMPLEMENTÁCIE

Implementácia OP IS vyžaduje nielen prvotriednu administratívnu podporu zo strany ÚV SR a MF SR či dostatočný záujem potenciálnych konečných prijímateľov pomoci z verejnej správy, ale určite aj dostatočnú legislatívnu oporu, správne zadefinované štandardy. Ak chce táto vláda realizovať aspoň pár viditeľnejších ICT projektov s podporou eurofondov do najbližších volieb v roku 2010, má čo robiť.

Vypísanie väčšiny výziev na predkladanie projektov predpokladá zrealizovanie viacerých štúdií realizovateľnosti. Dve predbežné oznámenia už boli v čase písania tohto článku aj zverejnené – paradoxne, najprv MF SR ku Prioritnej osi 3 (Broadband) a neskôr ÚV SR k prioritnej osi 1 (e-government). Cieľom štúdie o e-governmente podľa MF SR je analyzovať súčasný stav, vytvoriť dizajn budúceho modelu a definovať projekty informačných systémov. Štúdia k širokopásmovému internetu by mala podľa MF SR identifikovať oprávnené subjekty, definovať kritériá pre hodnotenie projektov, analyzovať príslušnú legislatívu, identifikovať rozsah použiteľných technológií, definovať portfólio poskytovaných širokopásmových služieb a prepracovať nadväznosť OP IS na iné operačné programy.

V súvislosti so štúdiou realizovateľnosti pre prioritnú os širokopásmového internetu sa spomínajú viaceré diskutabilné tézy, ktoré by sa mala štúdia pokúsiť zodpovedať. Jednoznačne sa tu ukazuje potreba širšej odbornej diskusie k týmto témam. Stávať napríklad metropolitné optické siete aj v tých mestách, kde už existujú komerčné siete, ale nie vo všetkých častiach mesta alebo sú neúmerne drahé kvôli neexistencii dostatočnej konkurencie? In či

myslím, že určite áno. Koniec-koncov, niektoré mestá to už aj pomaly robia. V každom prípade implementácia musí smerovať k zvýšeniu pokrytia a pripojenia na reálny broadband – za ten dnes mnohé vyspelé krajiny považujú rýchlosť minimálne 30 Mbits.

Samozrejme, pravidlá hospodárskej súťaže sa nesmú narušiť. Nepredpokladám, že mestá či obce budú poskytovať aj napríklad triple play služby (najmä telefón + internet + televízia), skôr budú iba vlastníkom infraštruktúry. Širokopásmové služby, na základe vopred zadefinovaných parametrov, budú občanom poskytovať komerčné subjekty. Inak, dodržať pravidlá hospodárskej súťaže bude nutné aj v prípade projektov v rámci prioritnej osi 1 e-government, čo si zatiaľ akosi málokto uvedomuje. Už dnes existujú náznaky, že by k tomu mohlo dôjsť v súvislosti s financovaním služieb, ktoré poskytujú pre verejnú správu komerčné organizácie.

VÝZVY NA PROJEKTY

Riadiaci i sprostredkovateľský orgán si musia pri príprave a zverejňovaní výziev na predkladanie projektov OP IS dať pozor, aby tieto boli „user friendly“, teda aby o ne mali potenciálni koneční prijímatelia pomoci čo najväčší záujem. V predchádzajúcom období 2004 – 2006 sa stávalo, že výzvy na predkladanie projektov boli extrémne komplikované, o predkladanie projektov bol slabý záujem kvôli prílišnej administratívnej náročnosti, častokrát výrazne nad rámec platného legislatívneho rámca. Tiež si treba uvedomiť, že napríklad územná samospráva, tak regionálna ako aj miestna, bude predkladať projekty aj pre iné operačné programy, a OP IS nemusí patriť medzi ich priority.

Jednou z podmienok na predloženie akéhokoľvek eurofondového projektu na informatizáciu spoločnosti je existencia Koncepcie rozvoja informačných systémov (KRIS) v zmysle zákona o informačných systémoch verejnej správy. MF SR by malo preto čo najskôr zverejniť metodiku k vypracovaniu týchto koncepcií a dostatočne informovať zainteresované subjekty verejného sektora, predovšetkým územnú samosprávu.

Bude zaujímavé sledovať, aký bude záujem

napríklad územnej samosprávy o predkladanie projektov v rámci OP IS, ak budú prvé výzvy zverejnené začiatkom roka 2008. Ich rozpočty sa totiž schvaľujú spravidla v decembri 2007, vrátane kofinancovania projektov, ktoré budú predkladať. Nehovoriac o tom, že mnohé zo subjektov samosprávy už majú v počítačoch napísané projekty pre iné operačné programy a informatizácia spoločnosti môže byť na chvoste záujmu. Dá sa preto predpokladať, že väčší záujem o OP IS sa prejaví až v roku 2009. A keďže následne v roku 2010 nás čakajú tak parlamentné ako aj komunálne voľby, začnú sa preteky s časom pri realizácii projektov. Aby sa do volieb aspoň niečo stihlo.

Prostriedky z eurofondov by sa mali využiť čo najefektívnejšie a najtransparentnejšie. Na konci tohto obdobia by sme do rozpočtu EÚ mali vracieť čo najmenej finančných prostriedkov, a ak áno, tak len z objektívnych príčín.

MY A INÍ

Moja účasť na lisabonskej eGovernment konferencii spomínanej v úvode bola určite pekným a inšpirujúcim zážitkom. Kým väčšina členských krajín EÚ pracuje na zdokonaľovaní stoviek elektronických služieb a zaoberá sa ich vzájomnou interoperabilitou na cezhraničnej úrovni, my na Slovensku sme iba na začiatku. On-line služby sú u nás iba v plienkach. Pritom náš sused, Rakúsko, v súčasnosti európsky e-government líder, by mohol byť pre nás, a najmä pre našu politickú elitu, bohatým zdrojom inšpirácie. Alebo nová európska dvojka v rebríčku sofistikovaných služieb, náš skoro menovec a nasledujúca predsedníčka krajina EÚ, Slovinsko. Práve tam, v meste Brdo, sa vo februári uskutočnil ďalšia z európskych e-government konferencií, tentokrát venovaná najmä programu i2010. Mám také zlé tušenie, že aj tejto akcie sa Slovensko zúčastní iba ako pasívny účastník. A zrejme naďalej budeme v európskych e-government rebríčkoch na posledných priečkach.

Milan Ištván

Autor je výkonný riaditeľ občianskeho združenia Partnerstvá pre prosperitu (PPP)